



ת"פ 70156/06/20 - רמי מסעוד נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 70156-06-20 מדינת ישראל נ' מסעוד
תיק חיצוני: 195377/2020

מספר בקשה: 22

לפני כבוד השופט, סגנית הנשיאה, שירלי דקל נה
המבקש-הנאשם רמי מסעוד
נגד
המשיבה-המאשימה מדינת ישראל
החלטה

לפניי בקשת ההגנה להורות על העברת עניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי חרף התנגדות המאשימה.

השתלשלות ההליך המשפטי, תסקירי שירות המבחן וטענות הצדדים

ביום 6.7.21, במסגרת הסדר דיוני, הודה הנאשם והורשע בעובדות כתב אישום מתוקן הכולל שבעה אישומים. באישום הראשון הורשע הנאשם בעבירה של גניבת רכב בצוותא חדא עם אחר, לפי סעיף 413ב בצירוף סעיף 29(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**"), ובכל אחד מששת האישומים הנוספים הורשע הנאשם בעבירה של גניבת רכב, לפי סעיף 413ב לחוק העונשין.

במסגרת ההסדר הדיוני, שלא כלל הסכמות עונשיות, נשלח הנאשם לקבלת תסקיר מטעם שירות המבחן.

בתסקיר שירות המבחן מיום 16.11.21 צוין כי הנאשם כבן 40, נשוי ואב לשני ילדים בגילים 5 ו-12. הנאשם בעל חמש שנות לימוד, אינו יודע קרוא וכתוב, והחל לעבוד לפרנסתו מגיל צעיר בשל מצבה הכלכלי הרעוע של משפחתו. הנאשם תיאר גדילה והתפתחות בסביבה משפחתית המאופיינת בחשיפה לעבריינות והתמכרות, לצד תנאי עוני והזנחה קשים, כאשר אביו של הנאשם ריצה לאורך השנים עונשי מאסר ממושכים מאחורי סורג ובריח. עוד צוין כי בת זוגו של הנאשם סובלת בשנתיים האחרונות ממחלה קשה שמחמת צנעת הפרט לא תפורט בהחלטה זו, דבר שהשפיע מאוד על מצבם הכלכלי והרגשי של הנאשם וילדיו. כן נמסרו פרטים על אודות בתו של הנאשם, שגם הם לא יפורטו בהחלטה מטעמי צנעת הפרט.

שירות המבחן מסר כי הנאשם מוכר לו מאבחוניהם קודמים שנערכו בעניינו ברבות השנים בגין עבירות קודמות, אז התרשם מקשייו של הנאשם בקבלת סמכות, מדפוסים עברייניים מושרשים ומחוסר אפקטיביות של סנקציות עונשיות. עם



זאת, התרשם שירות המבחן כי בשונה מהתנהלותו בעבר, כיום מבטא הנאשם מחויבות לקשר טיפולי, מתגייס לשיח מעמיק על מוקדי הסיכון במצבו ונכון לערוך שינוי בחייו.

צוין כי במסגרת תקופת פיקוח המעצר שבו היה נתון בגין העבירות מושא תיק זה, שיתף הנאשם בהתמכרותו ארוכת השנים להימורים, בגינה צבר חובות כספים שפגעו באורח חייו ובתפקודו האישי. נוכח האמור הופנה הנאשם לקהילה טיפולית "הדרך", המיועדת לטיפול בהתמכרויות, ושהה בה במשך כחמישה חודשים, עד לחודש יולי 2021, אז ביקש לסיים את הטיפול נוכח הידרדרות במצבה הרפואי של בת זוגו.

מהקהילה הטיפולית נמסר כי הנאשם עשה מאמץ לשתף פעולה עם גורמי הטיפול והכיר בהתמכרותו ובקשיים הרגשיים העומדים ברקע לה. עוד נמסר כי הנאשם נענה לכללי הקהילה הטיפולית ועמד במשימות השונות שהוטלו עליו. עם סיום הטיפול בקהילה הטיפולית פנה הנאשם לטיפול במסגרת היחידה להתמכרויות בעיר לוד.

ביחידה לטיפול בהתמכרויות שולב הנאשם בטיפול אישי וקבוצתי, ונדרש למסור בדיקות שתן פעמיים בשבוע. מגורמי הטיפול ביחידה להתמכרויות נמסר כי הנאשם משתף פעולה כנדרש, מבטא נכונות להיעזר בטיפול לשם קידום מצבו, כי בדיקות השתן שנערכו לו נמצאו נקיות משרידי סם, וכי הוא ממשיך להימנע מהימורים.

בנוגע לעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, מסר הנאשם לשירות המבחן כי בתקופה שקדמה לביצוען צבר חובות בהיקף גבוה בשל התמכרותו להימורים ובהיעדר תעסוקה. הנאשם טען כי באותה עת חלה נסיגה משמעותית במצבו הרגשי, שהביאה אותו לפנות לאפיק העברייני, תוך חיפוש מענה מהיר וזמין לבעיותיו הכלכליות. הנאשם לקח אחריות על ביצוע העבירות והביע צער וחרטה על הפגיעה שהסב. כן ביטא הנאשם תחושות מיצוי ועייפות מאורח החיים העברייני ונכונות להמשיך השתלבות בהליך שיקומי משמעותי.

בסיום האבחון ובשים לב להכרות המעמיקה של שירות המבחן עם הנאשם, התרשם שירות המבחן כי הנאשם זקוק למענה בהיבטים רחבים של חייו, וכי ללא טיפול ופיקוח משמעותיים נשקף ממנו סיכון ניכר לביצוע עבירות עתידיות. שירות המבחן מצא כי הנאשם מתאים לשילוב בבית המשפט הקהילתי, וסבר כי הליך המשפטי והליווי הצמוד של בית המשפט הקהילתי, בשילוב המעטפת הקהילתית, יכולים לסייע לנאשם להתמודד עם קשייו, להפחית את הסיכון במצבו ולהגביר את סיכויי שיקומו.

ביום 17.11.21 ולאור המלצת שירות המבחן, ביקשה ההגנה להעביר את עניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי. בתגובה לבקשת ההגנה, ביקשה המאשימה דחייה בת 21 ימים לשם גיבוש עמדתה בנושא, והדיון הקבוע בתיק נדחה לבקשתה ליום 18.1.22.

ביום 29.12.21 ביקשה ההגנה לקבל את עמדת המאשימה לבקשה להעברת התיק שבכותרת לבית המשפט הקהילתי טרם מועד הדיון הקבוע בתיק. בתגובה מיום 30.12.21 מסרה המאשימה כי בקשת הנאשם והמלצת שירות המבחן נמצאות בבדיקה, וכי תעשה כל מאמץ לתת תשובה עד למועד הדיון.

ביום 13.1.22 הגישה המאשימה תגובה מפורטת ובה התנגדה נחרצות לבקשת ההגנה להעברת עניינו של הנאשם לבית



המשפט הקהילתי, בטענה כי אין זה מקרה חריג המצדיק את התערבות בית המשפט.

המאשימה ציינה כי התנגדותה להעברת עניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי היא נוכח חומרת העבירות שבהן הורשע ועתירתה העונשית בתיק זה להשתת עונש מאסר ממושך בפועל, בשים לב למתחם הענישה ההולם בעבירות של גניבת רכב. המאשימה הוסיפה וטענה כי נוכח עברו הפלילי המכביד של הנאשם, הכולל 13 הרשעות קודמות והעובדה כי ריצה מספר עונשי מאסר ממושכים בעבר, אין מקום להימנע מהשתת עונש מאסר ממושך בפועל בתיק דנא, גם בהינתן שהנאשם השתלב בהליך שיקום משמעותי.

ביום 16.11.21, נוכח התנגדות המאשימה לבקשה להעברת הדיון בתיק לבית המשפט הקהילתי, עתרה ההגנה לדחיית הדיון הקבוע בתיק בשלושה חודשים נוספים לשם קבלת תסקיר משלים, והמאשימה לא התנגדה למבוקש. נוכח האמור נדחה הדיון לשם הגשת תסקיר משלים ושמיעת טיעונים לעונש.

בתסקיר המשלים מיום 1.3.22 צוין כי במהלך תקופת הדחייה קיים שירות המבחן מספר פגישות עם הנאשם שאלהן הוא הגיע בקביעות. שירות המבחן ציין כי הנאשם תיאר את התמודדותו כמפרנס יחיד ואת העומס הרגשי והתפקודי המוטל עליו בשל מחלת בת זוגו. בנוסף, הביע הנאשם חשש מפני הענישה הצפויה לו, ותיאר את רצונו להמשיך להשתלב בטיפול שיסייע לו לשנות את אורחות חייו ולהתרחק מגורמים שוליים. מגורמי הטיפול ביחידה להתמכרויות נמסר כי הנאשם עמד באופן מלא בתוכנית הטיפול שהותאמה לו, מסר דגימות שתן ואלו נמצאו ללא שרידי סם. כן צוין כי הנאשם גילה רצינות, מחויבות ורציפות בהגעה ליחידה, שיתף באופן כן ופתוח בקשייו הרגשיים העומדים בבסיס התמכרותו, וביטא רצון לקיים אורח חיים נורמטיבי ולייצב את תפקודו ההורי והתעסוקתי.

בסיכום האבחון צוין כי הסיכון הנשקף מהנאשם פוחת כל זמן שהוא מצוי בטיפול. נוכח האפיק השיקומי הממשי המתקיים במצבו, העריך שירות המבחן כי עונש מאסר מאחורי סורג ובריה יפגע במאמצי השיקום של הנאשם ובהשקעתו הרבה בהליך הטיפול במהלך השנה האחרונה, ועלול להביא לנסיגה משמעותית במצבו, בהיעדר סביבה טיפולית הולמת, בשים לב למצב הקשה בבית הנאשם בעקבות מחלתה הקשה של בת זוגו והצורך בטיפול בילדיו.

לבקשת ההגנה ובאין התנגדות מצד המאשימה, ביום 8.3.22 נדחה הדיון הקבוע בתיק פעם נוספת, לשם קבלת תסקיר משלים נוסף בעניינו של הנאשם, ליום 5.7.22.

ביום 12.5.22 הגישה ההגנה את הבקשה מושא החלטה זו, בקשה חוזרת להעברת הדיון בעניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי.

בתגובה מיום 19.6.22 חזרה המאשימה על התנגדותה הנחרצת להעברת הדיון בתיק לבית המשפט הקהילתי, והפנתה לנימוקיה המפורטים לעיל. עוד הוסיפה המאשימה כי משעה שהוגש בעניינו של הנאשם תסקיר סופי מטעם שירות המבחן, הכולל המלצה לענישה הכוללת מאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות לאור שיקומו של הנאשם, אין מקום לדון עוד בהעברת הדיון לאפיק הקהילתי.



בהמשך לכך, הגישה ההגנה ביום 20.6.22 בקשה לקבלת תסקיר משלים נוסף מטעם שירות המבחן, שתייחס להתאמת הנאשם לבית המשפט הקהילתי בעת הנוכחית, ובית המשפט נעתר לבקשה.

ביום 21.6.22 הוגש תסקיר משלים נוסף, בו נמסר כי במהלך תקופת הדחייה שמר שירות המבחן על קשר רציף עם הנאשם. במסגרת הפגישות שנערכו עם הנאשם עלו קשייו להתמודד כמפרנס יחיד בביתו והעומס הרגשי והתעסוקתי המוטל עליו. כן ביטא הנאשם חשש מפני הענישה הצפויה לו והביע רצון להמשיך את השינוי שערך בחייו, תוך שמירה על ריחוק מחברה שולית.

גורמי הטיפול ביחידה להתמכרויות מסרו כי במהלך תקופת הדחייה הנוספת המשיך הנאשם לעמוד באופן מלא בתוכנית הטיפול ומסר דגימות שתן שנמצאו נקיות משרידי סם. גורמי הטיפול ביחידה להתמכרויות הוסיפו כי הנאשם מגלה רצינות ומחויבות, מתייחס לקשייו הרגשיים העומדים בבסיס התמכרותו, ומבטא רצון להשתלב במעגל החיים הנורמטיבי ולייצב את תפקודו ההורי והתעסוקתי.

בהערכה מחודשת בדבר התאמת הנאשם לבית המשפט הקהילתי, התרשם שירות המבחן כי הנאשם מאופיין בחוסר יציבות תפקודית, תוך מעורבות חוזרת בפלילים לאורך השנים והתמודדות עם בעיות רבות. שירות המבחן העריך כי הנאשם זקוק לסיוע בהיבטים רחבים של חייו, וכי ללא טיפול ופיקוח משמעותי קיים סיכון ניכר להישנות עבירות עתידיות.

נוכח האמור, וחרף השלב הטיפולי המתקדם בו מצוי הנאשם, סבר שירות המבחן כי ההליך המשפטי והליווי הצמוד של בית המשפט הקהילתי, בשילוב המעטפת הקהילתית ההדוקה, יכולים לתת מענה מקיף לקשייו, תוך התייחסות להיבטי חיים אחרים שאינם כלולים במסגרת הטיפול ביחידה להתמכרויות, דוגמת ההיבט התעסוקתי, מצבו הכלכלי והמשפחתי והרחבת מערכת התמיכה העומדת לרשותו. נוסף על כך, העריך שירות המבחן כי הליווי במסגרת בית המשפט הקהילתי יוכל לסייע לנאשם לחזק את חלקיו המתפקדים ולשמר את הישגי הליך השיקום שבו הוא מצוי כיום.

לפיכך, חזר שירות המבחן על המלצתו להעביר את הנאשם למסלול בית המשפט הקהילתי ברמלה.

לחלופין, היה ועמדתו לא תתקבל, שב שירות המבחן על הערכתו כי עונש של מאסר בפועל יפגע במאמצי השיקום הרבים שמשקיע הנאשם ועלול לגרום לנסיגה משמעותית במצבו, בהיעדר סביבה טיפולית הולמת, בשל המצב הקשה בבית עקב מחלת בת זוגו ומרכזיות תפקודו המשפחתי של הנאשם. לכן, אם שבית המשפט שוקל להטיל על הנאשם מאסר בפועל, הומלץ כי יהיה זה בדרך של עבודות שירות ובטווח שאינו מקסימלי, ונוסף על כך הומלץ להטיל על הנאשם צו מבחן למשך שנה.

דין והכרעה

לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים ולתסקירי שירות המבחן, ובנסיבות האישיות והמשפחתיות החריגות של הנאשם, סברתי כי יש לקבל את בקשת ההגנה ולהורות על העברת הדין בעניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי, ואנמק.



במהלך השנים האחרונות פועל בישראל מודל של בתי משפט קהילתיים, אשר נועד לייצר כלים להתמודדות עם תופעת הפשיעה ועם הבעיות המובילות לה. הנחת היסוד העומדת בבסיס הפעלתו של מודל זה היא שחלק גדול מהעבירות הפליליות מתבצעות על רקע בעיות חברתיות-כלכליות, ומשכך יש להתמודד לא רק עם העבירות עצמן, אלא גם עם הגורמים להן.

בתי המשפט הקהילתיים מהווים מסגרת שיפוטית-שיקומית חלופית המבקשת, הלכה למעשה, לצמצם את העבריינות החוזרת ולסייע לנאשמים באמצעות התאמה אישית של הליכי שיקום שיהוו חלופה למאסר, תוך פיקוח הדוק של בית המשפט (דניאלה ביניש ועדי בלוטנר "**בתי משפט קהילתיים**" משפט מפתח (5) 179 (2019) וכן דו"ח הצוות הבינמשרדי לבחינת מיסוד מדינתי של בתי המשפט הקהילתיים (יוני 2020)).

נכון למועד זה, פעילות בתי המשפט הקהילתיים טרם הוסדרה באופן ייחודי בדין הישראלי (אף כי תזכיר החוק לתיקון חוק סדר הדין הפלילי העוסק בהסדרת פעילות המודל של בתי המשפט הקהילתיים פורסם עוד במהלך חודש דצמבר 2020), והם פועלים על בסיס הדין הפלילי הקיים ונוהל ההפעלה הראשוני (דניאלה ביניש ושלומי כהן **בתי משפט קהילתיים: תכנית ומודל ההפעלה**, ג'וינט ישראל (ספטמבר 2014)).

בהתאם להוראות סעיף 5 לנוהל ההפעלה, בעת בחינת אפשרות להעברת הדיון בעניינו של נאשם לבית המשפט הקהילתי, על בית המשפט לתת דעתו לפרמטרים הבאים: מקום מגוריו של הנאשם; סוג העבירות; הנכונות להודות בביצוע העבירות; עמדת שירות המבחן; נכונות הנאשם להשתלב בהליך שיקומי משמעותי וכן עמדת המאשימה וההגנה. עם זאת, לבית המשפט סמכות להפנות נאשם לבית משפט קהילתי אף בהיעדר הסכמת המאשימה, אולם ברי כי החלטה מסוג זה תעשה במקרים ייחודיים, וכי דרך המלך היא להגיע להסכמה משותפת של כלל הצדדים לדיון (לעניין זה ראו גם: עפ"ג (מח'-חיפה) 13435-09-20 **אלחג' נ' מדינת ישראל** (10.12.2020)).

לפי סעיף 5ב לנוהל ההפעלה אפשר לשקול העברת דיון לבית משפט קהילתי עבירות שבסמכות בית משפט השלום, לפי סעיף 51 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] התשמ"ד-1984, למעט מספר עבירות שהוצאו מחוץ לנוהל בשל אופיין או סוגן, דוגמת עבירות מין, שחיתות שלטונית, צווארון לבן, שהייה בלתי חוקית בישראל, אמל"ח או פשע מאורגן.

בדנא, טענות המאשימה בדבר חומרת העבירות שבהן הורשע הנאשם בעניינו, אינן עולות מנוהל ההפעלה, אשר אינן מציב כל מגבלה בנוגע לחומרת העבירות שידונו לפני בית המשפט הקהילתי, למעט עבירות שהוחרגו מהנוהל כמפורט לעיל, אשר אינן מענייניו של תיק זה.

לא זו אף זו, קבלת עמדת המאשימה שלפיה אין מקום להורות על העברת התיק לבית המשפט הקהילתי אך בשל מתחם העונש ההולם הכולל השתתפות עונש מאסר מאחורי סורג ובריח, תביא, הלכה למעשה, לצמצום ניכר של המקרים שיובאו לפתחו של בית המשפט הקהילתי, ותמנע מנאשמים רבים לזכות באפשרות לשקם את חייהם ולצאת ממעגל הפשיעה, ואין לקבלה.

בהקשר זה יוער כי בהתאם להליך הנהוג בבית המשפט הקהילתי, אם הנאשם לא ישתף פעולה עם גורמי הטיפול, הוא צפוי לגזירת עונשו על פי דין, לרבות להטלת עונש מאסר בפועל, כך שגם אם הנאשם לא יצלח את ההליך השיקומי הדרוש, הדבר לא יביא לפגיעה ממשית בעקרון הגמול או באינטרס הציבורי.



אשר לעמדת שירות המבחן, שהוא הגוף המקצועי האמון על בחינת התאמתו של הנאשם לשילובו בבית המשפט הקהילתי, מעיון בתסקיר הראשון עולה כי הנאשם ביטא עייפות מאורח החיים העברייני שניהל בעבר והביע רצון בייצוב ובאיזון של חייו.

עוד התרשם שירות המבחן כי בניגוד לעבר, הנאשם הבין את הבעיות שעמדו ברקע לביצוע העבירות מושא כתב האישום שבהן הורשע, ובעיקר התמכרותו להימורים.

שירות המבחן הציע מיוזמתו להעביר את עניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי, וסבר כי ההליך המשפטי והפיקוח הצמוד של בית המשפט הקהילתי, בשילוב המעטפת הקהילתית האינטנסיבית, יתנו מענה מקיף לקשייו של הנאשם, וכי יש בהם כדי להגביר את סיכויי השיקום ולהפחית את הסיכון הנשקף ממצבו, ככל שישכיל לשתף פעולה עם כלל הגורמים הרלוונטיים.

שירות המבחן, שעומד בקשר עם הנאשם זה תקופה ממושכת, מחזיק בעמדתו זו באופן עקבי זה כחצי שנה. חיזוק להערכת שירות המבחן בתסקיר הראשון שבו נמצא הנאשם מתאים לשילוב בבית המשפט הקהילתי אפשר למצוא בשני התסקירים המשלימים שהוגשו מטעמו, בדגש בתסקיר העדכני האחרון שהוגש לפני ימים ספורים בלבד, ובו נמסר כי במהלך תקופת הדחייה עשה הנאשם מאמצים כנים לשוב לדרך הישר, הכוללים השתלבות בקהילה טיפולית סגורה תומכת, ולאחר מכן ביחידה לטיפול בהתמכרויות, והכול למרות קשייו הרבים בבית בשים לב למצבה הרפואי הקשה של בת זוגו ולצורך בטיפול ובדאגה לרווחת משפחתו ופרנסתה.

משלושת התסקירים שהוגשו עולה כי הנאשם לקח אחריות על התנהלותו בביצוע העבירות, השתלב בהליך טיפולי באופן מיטבי, ומעוניין לשנות את אורחות חייו מן הקצה אל הקצה. התנהלותו זו של הנאשם, מעידה לשיטתי על פוטנציאל שיקומי ממשי ויש להושיט לו יד.

בשים לב לנסיבותיו הייחודיות והחריגות של מקרה זה כמפורט בהרחבה לעיל, ובשים לב להערכת שירות המבחן בדבר הצורך להעניק לנאשם טיפול אינטנסיבי ומקיף לכלל היבטי חייו, לרבות בהיבט התעסוקתי, הכלכלי והמשפחתי, אשר אינם מקבלים מענה בהליך הטיפול הנוכחי במסגרת היחידה להתמכרויות, אני מורה על העברת הדיון בתיק לבית המשפט הקהילתי.

המזכירות תשלח העתק ההחלטה לצדדים ותפעל להעברת התיק לבית המשפט הקהילתי בהתאם לנוהלי העבודה.

המועד הקבוע לפניי לדיון בתיק זה - יבוטל.

ניתנה היום, כ"ט סיוון תשפ"ב, 28 יוני 2022, בהעדר הצדדים.

